

ДИСКУСИЯ

НЯКОИ ПРОБЛЕМИ НА ПОДГОТОВКАТА НА УЧИТЕЛИТЕ ПО ГЕОГРАФИЯ

Предложената тема за дискусия на страниците на сп. "География '21" предизвиква определен интерес сред националната учителска колегия по география, но все пак този интерес мисля, че не отразява в пълнота отношението по проблема. Може би е необходимо по-засилено присъствие на учителите по география в обсъждането на въпроси за тяхната подготовка както на основен, базисен, университетски етап, така и по време на цялостната им професионална дейност. Бих си позволил да коригирам формулировката на темата по посока – **подготовката на учителите**, която е основна, решаваща, резултативна по отношение на техните ученици. Мисля, че дискутираният проблем би могъл да се диференцира в няколко посоки с цел конкретизиране на неговите основни параметри.

1. Начална подготовка на бъдещите учители по география, осъществявана във ВУЗ.

Както е известно, тя основно е в две направления: усвояване, разбиране и осмисляне на научните знания от областта на географските науки и методическата подготовка на бъдещите учители за успешна, авторитетна и компетентна обучителна дейност. Сегашното съотношение между тези две основни направления в подготовката на студентите е с огромно предимство в полза на научногеографската подготовка. На методиката на обучението по география е отделено много малко място и време в учебните планове на ВУЗ, в които има специалност география. Още по-ограничено е това време за учебната практика, като не са редки случаи тя да се изразява в наблюдение на уроци и изнасяне обикновено на един урок от бъдещия учител. Спомням си положението на студентите-практиканти в бившата III мъжка гимназия (сега 18-то средно училище) в София, което много години е било базово училище на СУ и в което имах възможност да учителствувам повече от 12 години. От архивните документи, а и от спомени на миналите като стажант-учители през училището е видно, че стажът на бъдещите учители продължаваше от половин до една учебна година. През това време студентът-стажант беше постоянен преподавател по съответния учебен предмет под ръководството на своя базов учител. Едва след това се отиваше на държавен изпит. Мисля, че сегашните условия за подготовка на студентите са неадекватни към порасналите професионални и житейски потребности към тях.

2. Перманентната квалификация и усъвършенстване на учителите по география. В процеса на започналата дискусия този проблем се засяга

най-обхватно. Естествен е интересът към него, тъй като динамиката на нашето съвремие налага непрекъснато развитие и нагласа на учителя по география към интересите и изискванията на учениците, при това при една променяща се учебногеографска обстановка в глобален и национален план. Общо е мнението, че квалификационната дейност понастоящем е в отчайващо слабо състояние. Нито университетите, нито департаментите за информация и усъвършенстване на учителите работят пълноценно, съобразно своите възможности. Няма желаещи студенти за магистърска степен по методика на географското образование. Същевременно има желаещи, но без възможности – материални и битови, за посещение на курсове по квалификация. Липсват мероприятия за квалификация в регионален план. Сп. "География '21", адресирано основно към учителите по география, е затруднено както материално, така и по отношение на автори и е с много ограничен тираж.

Не трябва да се винят учителите за липса на интерес и желание за равняване по изискванията на времето. По-скоро нашето образователно министерство е техен длъжник. Чувства се необходимостта от динамизиране на процесите за обмяна на педагогически опит, за усвояване на нови методически технологии, особено при ползване на съвременни информационно-комуникативни технологии, за което обаче липсва и съответната материална база. Проблемът е обхванат, сложен и изискващ средства, но трябва да се решава в името на съвременната подготовка на учащите се.

3. Подготовката на учениците по география. Известно е, че тя не е резултат само на обучителната дейност. Върху нея оказва влияние цялата общес-

твена среда. Общото и конкретното научно географско информационно равнище на учениците е твърде високо, а оттам и изискванията им към училището, където се извършва организиран учебен труд, са високи. Следователно учителят по география трябва да бъде на добро научно и методическо равнище, за да бъде адаптивен към възможностите и желанията на своите ученици за интересна и привлекателна за тях учебна работа. Но тук съществува едно голямо обективно препятствие по пътя към пълноценна и активна дейност на обучител и обучавани. А то е малкото време, което е отделено на географията в учебния план на средното училище. Изучаването на дисциплината география е с 1,5 часа седмично, което освен че е неоправдано от педагогическа и психологическа гледна точка, но и ограничава сериозно възможността за обхватна, разнообразна и привлекателна учебна дейност, при която учениците да имат възможност за самоизява и саморазвитие.

4. Ст. "География `21". То е единственият периодичен печатен орган по география понастоящем. С оглед на това беше разширен съдържателният

му обхват. Целта е в списанието учителите по география да намират четиво по интересуващите ги въпроси в повече аспекти на географското познание. Списанието изпитва сериозни трудности от различен характер, особено от материални възможности за подобряване качеството на издаването. Въпреки това редколегиата се стреми да подготвя такива броеве, които да бъдат в помощ на учителите по география, и се опитва според възможностите си да прави все по-добро и съвременно списание.

Българският учител винаги е бил носител на ценностни качества: голямо трудолюбие, всеотдайност и безкористност в работата, чувство за отговорност пред своите възпитаници. С тези си достойнства той е успявал да преодолява трудностите и изпитанията в своя професионален път и да дава неограничен принос в обучението, образованието и възпитанието на своите ученици, бъдещи строители на съвременна България.

Проф. д-р **Петър Лазаров**,
главен редактор

„Дълги борби водихме ние, преподавателите по география, поколения учители се изредиха, докато убедят меридамите кръгове в Министерството на просветата да поставят географията като важен учебен предмет и в гимназията ... Доживяхме обаче да видим географията в туй положение като учебен предмет, в каквото е била преди 50 години.

И сега сме принудени да доказваме, както в миналото, грамадното значение на географията като учебен предмет.“ (с. 3)

„Тя (географията) е звено между естествознанието въобще и обществените науки, като наука за Земята, която дава най-здрава основа, обобщава всички реални науки. Без географията историческите събития са без място и дистанции, природните обекти са без местонахождение, астрономията – без връзка. Тя дава най-свързани общи знания за Земята и за отделните страни като цяло. Тук е и най-голямото значение на географията в системата на общото образование: тя обобщава всички знания за природата и обществото в едно, свързва ги причинно и ... създава ученика система от полезни за живота знания, здрав реалистичен мироглед.“ (с. 4)

„Географията е най-конкретната наука от всички конкретни науки, която изучава действителността такава, каквато е, и е във връзка с всички предмети и явления в нея точно, както те са в природата и обществото... Географията не отделя обекта от средата; тя изучава самата среда...“ (с. 7)

Ясно е, че далеч не всички, които свършват прогимназията, отиват в гимназията. Затова именно прогимназията трябва да дава завършен цикъл от общообразователни знания.“ (с. 9)

В България има три концентъра, и то непълни. В първоначалното училище досега по география се учи само отечествознание, в досегашните прогимназии се минава попълнен епизодичен курс по география и само в гимназията най-после се минава по-подробен, сравнително най-пълнен курс по география...

И именно тук ни учудва нащърбяването на втория концентър с премахване изучаването на най-важния отдел по география – Отечествената география в по-ранния III прогимназиален клас. Това е грамадна грешка и трябва да се поправи. В целия курс на единното училище Отечествената география, която е най-важната, ще се учи само два пъти – от децата долу, в първите класове, и от най-възрастните горе, в предпоследния клас. А маса ученици напускат училището тъкмо по средата... Ще ги оставим ли по Отечествената география с нищожните познания от отделенията?

Димитър Костов
Мястото на географията в единното училище
(Геогр. преглед, 6, 1950, 3-9.